

- Марина Петрівна Васильєва. – Х. : ХДПУ імені Г.С.Сковороди, 2003. – 432 с.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
 5. Державна національна програма «Освіта. Україна ХХІ століття». Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 3 грудня 1993, № 896 // Освіта. – 1993. – № 44-46.
 6. Педагогічний словник / За ред. М. Д. Ярмаченка. – К. : Пед.думка, 2001. – 514 с.
 7. Педагогический энциклопедический словарь / гл. ред. Б.М. Бим-Бад ; редкол. : М. М. Безруких, В. А. Болотов, Л. С. Глебова [и др.] – М. : Большая Рос. энцикл., 2008. – 528 с.
 8. Российская педагогическая энциклопедия / под ред. А. М. Прохорова – М. : Науч. изд-во «Большая Российская энциклопедия», 1999. – Т.2. – 423 с.
 9. Словарь практического психолога / [сост. С. Ю. Головин]. — Минск. : АСТ, Харвест, 1998. – 2017 с.
 10. Украинский Советский энциклопедический словарь / [ответ. ред.. А. В. Кудрицкий и др.]. – К. : Глав.ред. УСЭ, 1989. – Т.3. – 772 с.
 11. Энциклопедия профессионального образования. в 3-х т. / Под ред. С. Я. Батышева. – М. : АПО, 1999. – Т.2. – 440 с.

Анотація

У статті аналізується сутність процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи в сучасній педагогіці, обґрунтовується думка про те, що процес удосконалення підготовки майбутніх учителів початкової школи може бути ефективним, якщо у процесі їхнього навчання застосовувати активні методи, що сприятимуть формуванню їхніх професійних знань, умінь, навичок і будуть спрямовувати майбутніх фахівців на творчу самореалізацію в майбутніх професійній діяльності.

Аннотация

В статье анализируется сущность процесса подготовки будущих учителей начальной школы в современной педагогике, обосновывается мнение о том, что процесс совершенствования подготовки будущих учителей начальной школы может быть эффективным, если в процессе их обучения применяют активные методы, способствующие формированию их профессиональных знаний, умений, навыков и будут направлять будущих специалистов на творческую самореализацию в будущей профессиональной деятельности.

Summary

The article analyzes the nature of the process of preparation of future elementary school teachers in modern pedagogy, substantiates the view that the process of improving the preparation of future elementary school teachers can be effective only if in the process of learning to use active methods of contributing to the formation of their professional knowledge, skills and will guide future professionals for creative self-fulfillment in their future careers.

Ключові слова: підготовка, професійна підготовка, майбутні вчителі початкової школи.

Ключевые слова: подготовка, профессиональная подготовка, будущие учителя начальной школы.

Key words: training, training of professionals.

Подано до редакції 12.03.13.

Рекомендовано до друку канд.пед.наук, доц.Осиповою Т.Ю.

УДК 378.147 : 377.2

©2013

Романчук Н.О.

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Головною метою української системи освіти на сучасному етапі її розвитку є створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України. У такому контексті освіта є стратегічною основою розвитку особистості, а пріоритетом державної політики в галузі освіти визначено її особистісна орієнтація.

Відтак, розвиток освітнього простору України детермінується процесами європейської інтеграції, які впливають на всі сфери життя держави, а тому і на стан вищої освіти, що чітко визначено орієнтирами модернізації освітньої діяльності у контексті входження в освітній та науковий європейський простір. За цих умов однією з основних цілей інтеграційного процесу є розширення індивідуальних свобод особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Особистісно орієнтоване навчання розглядається І.А. Зязюном, В.Г. Кремнем, О.М. Пехотою, О.Я. Савченко, С.О. Сисоевою як органічна складова особистісно орієнтованої освіти, сутнісними ознаками якого називаються: спрямованість на розвиток та саморозвиток особистості учня, опора у навчанні на суб'єктний досвід учня, створення умов для подальшої особистісної та професійної самореалізації, варіативність змісту освіти, індивідуалізація навчання, суб'єкт-суб'єктний характер взаємодії учасників навчального процесу.

Формулювання цілей статті... Необхідність реформування системи освіти України, її вдосконалення і підвищення рівня якості є найважливішою соціокультурною проблемою, яка значною мірою обумовлюється процесами глобалізації та потребами формування позитивних умов для індивідуального розвитку людини, її

соціалізації та самореалізації у світі. Отже, реалізація ідей та принципів державної політики в галузі освіти робить необхідним дослідження науково-теоретичних засад особистісно орієнтованого навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження... Відтак, особистісно орієнтоване навчання, на думку І.С. Якиманської, це таке навчання, центром якого є особистість дитини, її самобутність, самоцінність; суб'єктний досвід у процесі такого навчання спочатку розкривається, а потім узгоджується зі змістом освіти [12]. З точки зору Є.С. Полат, особистісно орієнтоване навчання передбачає необхідність диференціації навчання, орієнтації на особистість учня, його інтелектуальний та моральний розвиток, розвиток цілісної особистості, а не окремих її якостей [4].

У контексті останнього, Є.В. Бондаревська вважає, що особистісно орієнтоване навчання ставить у центр уваги учня як суб'єкт життя, як вільну, духовну особистість, яка має потреби у саморозвитку. Особистісно орієнтоване навчання – це визнання цінності дитини як особистості, її прав на свободу, щастя, соціальний захист як людини, на розвиток її здібностей, індивідуальності. Таке навчання спрямоване на розвиток внутрішнього світу дитини, на міжособистісне спілкування, діалог, на допомогу в особистісному зростанні [6].

Схожу за своєю сутністю думку висловлює М.І. Алексєв, який визначає особистісно орієнтоване навчання як “такий тип навчання, при якому організація взаємосприяння суб'єктів навчання максимальною мірою спрямована на їх індивідуальні особливості та специфіку особистісно-предметного моделювання світу” [1, с. 20]. Він разом з цим вказує на необхідність створення таких способів діяльності учнів, які складають основу творчої самореалізації учня в предметному матеріалі.

Процес, метою якого є розвиток особистості дитини, її індивідуальності, неповторності, і за якого особистість учня та особистість вчителя є його суб'єктами, розуміється А.А. Плігіним як особистісно орієнтований. Тому, на його думку, особистісно орієнтоване навчання – це навчання, яке враховує ціннісні орієнтації дитини та структуру її переконань, на основі яких формується її “внутрішня модель світу”; при цьому процеси навчання і учіння взаємно узгоджуються з урахуванням механізмів пізнання, особливостей мисленнєвих та поведінкових стратегій учнів, а відносини вчитель-учень будуються на принципах співробітництва та свободи вибору [7].

Визнання учня головною дійовою фігурою всього навчально-виховного процесу і є, на думку С.У. Гончаренка, особистісно орієнтованим навчанням [2, с. 25]. На думку О.Я. Савченко, особистісно орієнтоване навчання – це навчальний процес, який відбувається на засадах всебічного врахування індивідуальних потреб і можливостей особистості, ставлення до неї як до свідомого і відповідального суб'єкта навчальної взаємодії [9, с. 324]. Продовжуючи цю думку, О.М. Пехота визначає особистісно орієнтоване навчання як процес психолого-педагогічної допомоги дитині в становленні її суб'єктивності, культурної ідентифікації, соціалізації, життєвому самовизначенні [5].

Як навчання, зосереджене на задоволенні особистісних потреб студента, з урахуванням його мети, можливостей, становленням самосвідомості, самовизначення та самореалізації, власного життєвого шляху, визначає особистісно орієнтоване навчання М.Г. Чобітько [11, с. 22]. У свою чергу О.М. Гончарова під особистісно орієнтованим навчанням розуміє певним чином спроектовану організацію процесу навчання, яка забезпечує умови для формування та прояву особистісних якостей студентів, становлення творчої, активної, ініціативної людини, задоволення пізнавальних та духовних потреб студентів, розвитку їх мислення, інтелекту, комунікативних можливостей, навичок самонавчання, саморозвитку, самореалізації [3, с. 19].

Проведений аналіз наведених означень дав змогу зробити певні узагальнення щодо визначення особистісно орієнтованого навчання як процесу, в центрі якого знаходиться особистість дитини, який забезпечує визнання і врахування прав та свобод кожного учня та здійснюється на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії педагога й учня.

Про три рівні забезпечення особистісно орієнтованого навчання наголошує І.С. Якиманська, а саме: методологічний (теоретична розробка навчального процесу, який ґрунтується на засадах особистісно орієнтованого підходу), організаційно-педагогічний (розробка відповідної нормативно-правової та організаційно-управлінської основи для реалізації засад особистісно орієнтованого навчання), психолого-педагогічний (підготовка педагогічних кадрів, підготовлених до впровадження особистісно орієнтованого навчання в освітніх закладах різного типу) [12].

У свою чергу, Є.В. Бондаревська обґрунтовує наступні вимоги до педагога: ціннісне ставлення до дитини, культури і творчості; гуманна педагогічна позиція; вміння створювати і постійно збагачувати культурно-інформаційне і предметно-розвивальне освітнє середовище; володіння педагогічними технологіями та вміння надавати їм особистісно розвивальну спрямованість [6].

На думку С.У. Гончаренка, метою особистісно орієнтованого навчання є не нагромадження знань і вмінь, а постійне збагачення учнів досвідом творчості, формування механізму самоорганізації та самореалізації особистості кожного учня [2, с. 25]. Тоді, як вважає С.І. Подмазін, знаходження, підтримка, розвиток людини в людині, розвиток механізмів самореалізації, саморозвитку, адаптації, саморегуляції, самозахисту, необхідних для становлення самобутнього особистісного образу й діалогічного безпечного способу взаємодії з людьми, культурою, цивілізацією

полягає у створенні умов, які забезпечують гуманне відношення до студента, мотивацію до навчання та розвитку його особистості [8].

Особливого значення в процесі реалізації особистісно орієнтованого навчання І.С. Якиманська, Є.В. Бондаревська, А.А. Плігін, С.О. Сисоєва надають врахуванню суб'єктного досвіду, розглядаючи його як досвід життєдіяльності та самореалізації, набутий дитиною в процесі спілкування, діяльності, пізнання, спостереження, прийняття рішень, переживання власних успіхів та невдач, саморефлексії. У процесі навчання відбувається зустріч суспільного досвіду, відображеного в поняттях, правилах, образах культурного життя, з індивідуальним досвідом життєдіяльності кожної дитини. Для того, щоб ця зустріч сприяла розвитку особистості, вчитель повинен виявляти, знати і враховувати зміст суб'єктного досвіду дитини, включати його в зміст навчання та допомагати дітям осмислити свій суб'єктний досвід.

Ми поділяємо думку про визначальну роль взаємодії учасників навчально-виховного процесу в ході організації особистісно орієнтованого навчання, яка має ґрунтуватися на взаємній повазі, підтримці та довірі. Тому підготовка майбутнього педагога до впровадження особистісно орієнтованого навчання, як вважає С.О. Сисоєва, включає фундаментальну з відповідного предмету та ґрунтовну психолого-педагогічну підготовку, спрямовану на формування умінь організації особистісно орієнтованого навчання, формування гуманістичного мислення, здатності до суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями у процесі такого навчання [10, с. 159].

Як свідчать результати наукового дослідження, пріоритетними цілями особистісно орієнтованого навчання С.О. Сисоєва вважає: розвиток особистості учня, його неповторної індивідуальності, творчих можливостей, мислення, загальної освіченості, яка виявляється у широті поглядів, формування здатності до самостійної, активної діяльності щодо конструювання власної життєдіяльності, до свідомого професійного вибору, взаємодії із сучасним динамічним світом праці [10].

Висновки... Таким чином, гуманістичні традиції та надбання філософської, психологічної, педагогічної наук різних часів стали підґрунтям розробки концепції особистісно орієнтованого навчання та визначили його пріоритети: визнання самоцінності, неповторності особистості кожного учня, виявлення та врахування в процесі навчання його суб'єктного досвіду, забезпечення вільного, природного розвитку особистості учня. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про те, що в цілому сьогодні сутність поняття особистісно орієнтованого навчання складає спеціально організований процес, метою якого є створення умов для всебічного врахування та сприяння розвитку особистісних якостей та властивостей кожного учня в ході його організації.

Особистісно орієнтоване навчання розглядається нами як органічна складова особистісно орієнтованої освіти, сутнісними ознаками якого є: спрямованість на розвиток та саморозвиток особистості учня, опора у навчанні на суб'єктний досвід, створення умов для подальшої особистісної та професійної самореалізації, варіативність змісту освіти, індивідуалізація навчання, суб'єкт-суб'єктний характер взаємодії учасників навчального процесу.

Вивчення результатів досліджень учених початку XXI століття свідчить про значний інтерес та актуальність проблеми особистісно орієнтованого навчання в сучасній педагогічній науці. Попри те, що науковці досліджують різні аспекти особистісно орієнтованого навчання, вони в цілому сходяться щодо визначення мети особистісно орієнтованого навчання – знаходження, підтримка людини в людині, формування в ній механізмів самоорганізації, самореалізації, саморозвитку, адаптації, необхідних для становлення самобутнього особистісного образу; цілей – розвиток особистості учня, його неповторної індивідуальності, творчих можливостей, мислення, загальної освіченості, формування здатності до самостійної, активної діяльності щодо конструювання власної життєдіяльності.

Упровадження сучасних пріоритетів та принципів гуманістичної політики держави в галузі освіти, на нашу думку, можливе за умов наявності підготовлених до їх упровадження педагогічних працівників професійної школи. Результати дослідження науково-теоретичних засад особистісно орієнтованого навчання засвідчують, що гуманізація процесу підготовки майбутніх педагогів забезпечує глибоке усвідомлення цінності кожної особистості в освітньому процесі, розуміння ролі власної особистості в ході становлення себе як особистості та професіонала.

Отже, можемо констатувати, що організація особистісно орієнтованого навчання передбачає, насамперед, урахування особистості педагога в процесі реалізації такого навчання. Тому спеціальних досліджень та подальших розробок для ефективної організації особистісно орієнтованого навчання, на наш погляд, потребують проблеми забезпечення вищими навчальними закладами відповідної підготовки майбутніх педагогічних кадрів.

Література

1. Алексеев Н. И. Личностно-ориентированное обучение в школе : уч. пособие / Н. И. Алексеев. – Ростов-н/Д : Феникс, 2006. – 332 с.
2. Гончаренко С. У. Методика як наука : монографія / С. У. Гончаренко. – Хмельницький : Вид-во ХГПК, 2000. – 30 с.
3. Гончарова О. М. Теоретико-методичні основи особистісно орієнтованої системи формування інформативних компетентностей студентів економічних спеціальностей : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : спец. 13.00.02 "Теорія і методика навчання інформатики" / Оксана Миколаївна Гончарова. – К., 2007. – 41 с.
4. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / под ред. Е. С. Полат. – М. : Издательский центр "Академия", 2002. – 272 с.

5. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2001. – 256 с.
6. Педагогика: личность в гуманистических теориях и системах воспитания : учеб. пособие для студ. сред. и высш. пед. учеб. заведений, слушателей ИПК и ФПК / под общ. ред. Е. В. Бондаревской. – М. ; Ростов-н/Д : Творческий центр "Учитель", 1999. – 560 с.
7. Плигин А. А. Личностно-ориентированное образование: история и практика : монография / А. А. Плигин. – М. : КСП+, 2003. – 432 с.
8. Подмазин С. И. Личностно-ориентированное образование. Социально-философское исследование : монография / С. И. Подмазин. – Запорожье : Просвита, 2000. – 198 с.
9. Савченко О. Я. Особистісно орієнтоване навчання / О. Я. Савченко // Енциклопедія освіти / за ред. В. Г. Кременя. – К. : Юрікон, Інтер, 2008. – 627с.
10. Сисоева С. О. Особистісно орієнтовані технології: сутність, специфіка, вимоги до проектування / С. О. Сисоева // Професійна освіта: педагогіка і психологія. – 2003. – Ч. IV. – 567 с.
11. Чобітько М. Г. Теоретико-методологічні засади особистісно орієнтованої підготовки майбутніх учителів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти" / Микола Григорович Чобітько. – К., 2007. – 40 с.
12. Якиманская И. С. Технология личностно ориентированного обучения в современной школе / И. С. Якиманская. – М. : Сентябрь, 2000. – 176 с.

Анотація

У статті досліджуються науково-теоретичні засади проблеми особистісно орієнтованого навчання: встановлюються пріоритети, характеризуються сутнісні ознаки, визначаються особливості реалізації такого навчання.

Аннотация

В статье исследуются научно-теоретические основы проблемы личностно ориентированного обучения: устанавливаются приоритеты, характеризуются сущностные признаки, определяются особенности реализации такого обучения.

Summary

This article examines research and theoretical foundations of personal oriented education: sets priorities, characterized by intrinsic features, determined by the preparation of such training.

Ключові слова: особистісно орієнтоване навчання, підготовка, готовність до реалізації.

Ключевые слова: личностно ориентированное обучение, подготовка, готовность к реализации.

Key words: personal oriented education, preparation, readiness to implement.

Подано до редакції 05.04.13.

УДК 159.942-057.87

©2013

Рябова В.О.

ВПЛИВ ЛОГІЧНОЇ ВПОРЯДКОВАНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ НА ЙОГО ЗАСВОЄННЯ СТУДЕНТАМИ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Випереджувальний характер освіти сучасної молодії людини стосовно підвищення її академічного, науково-культурного та соціально-прикладного значення і місця в суспільстві в третьому тисячолітті, яке демонструє зміни, що відбуваються, в політичних, геополітичних, науково-технічних, соціально-економічних, культурних, морально-етичних та інших сферах життя – потребує підвищення її академічного та наукового рівня. В основу таких підходів сучасної освіти покладено наступні принципи: фундаментальність; оновлення змісту освіти; утвердження пріоритетності загальнолюдських цінностей; гармонізація соціальних відносин, стосунків людини і навколишнього середовища, суспільства і природи.

Майбутнє кожної людини розв'язується в сфері освіти. В наш час молода людина повинна володіти новітніми сучасними підходами в отриманні все нових і нових знань, що сприятимуть вихованню нового покоління народу України – активного громадянина, всебічно-освіченого і творчого, здатного до створення культурних і матеріальних цінностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Всебічне вивчення структури розумової діяльності людини необхідне для удосконалення організації процесу пізнання нею оточуючого світу і включення її в активну участь в житті суспільства. На необхідність вивчення структури розумової діяльності в свій час вказував В.О. Сухомлинський: «...процеси, що відбуваються в корі півкуль незворотні. Якщо в підлітковому віці людина не навчиться очима і мисленнєво схвачувати логічно завершені частини речень і цілі речення, вона ніколи цьому не навчиться». [6]

Грамотність молодії людини в нинішньому суспільстві, формування в неї цілісної картини світу, духовності, культури особистості, планетарного мислення потребує фундаментального підходу до розгляду питань процесів мислення як таких.